Eduskunnan talousvaliokunnalle

Suomen teollisoikeudellinen yhdistys ry:n lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi hyödyllisyysmallioikeudesta annetun lain muuttamisesta (HE 128/2026 vp)

Eduskunnan talousvaliokunta on pyytänyt Suomen teollisoikeudellinen yhdistys ry:ltä (jäljempänä "**STY**") kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä hyödyllisyysmallilaiksi (HE 128/2026 vp). STY kiittää lausumamahdollisuudesta ja esittää kunnioittavasti seuraavaa.

Tiivistettynä STY kannattaa hallituksen esityksen keskeisiä muutoksia eli sitä, että hyödyllisyysmalli säilyy osana suomalaisten keksintöjen suojajärjestelmää ja että keksinnöllisyysvaatimusta nostetaan patenttien tasolle. Hallituksen esitys ei kuitenkaan ratkaise lausuntopalautteessa esille tuotuja laajempia ongelmakohtia esimerkiksi lainvastaisesti rekisteröityjen hyödyllisyysmallien mitätöimiseen liittyen. STY pitää perusteltuna, että hyödyllisyysmallilain laajempaa uudistamista jatketaan seuraavalla vaalikaudella. STY ehdottaa, että eduskunnan talousvaliokunta sisällyttäisi mietintöönsä tätä koskevan lausumaehdotuksen.

1. STY kannattaa hallituksen esityksen keskeisiä muutoksia

Hyödyllisyysmalli eli niin sanottu "pikkupatentti" on nopea ja edullinen tapa suojata keksintöjä, joille perinteinen patentti ei aina ole toimiva vaihtoehto. STY pitää tärkeänä, että tämä suojamuoto säilyy osana suomalaista keksintöjen suojajärjestelmää, ja kannattaa siksi esityksen lähtökohtaa kehittää järjestelmää sen kumoamisen sijaan.

STY kannattaa myös esityksen keskeisintä sisällöllistä muutosta, jonka mukaan hyödyllisyysmallilta vaadittaisiin jatkossa samaa keksinnöllisyyden tasoa kuin patentilta. Tämä vastaa tunnistettuun ongelmaan, jossa lainvastaisesti rekisteröidyn hyödyllisyysmallin mitätöiminen on nykyään käytännössä vaikeampaa kuin vastaavan patentin mitätöiminen samalla perusteella.

STY suhtautuu myönteisesti myös siihen, että esityksestä on poistettu luonnosvaiheessa mukana ollut ns. vientivalmistuspoikkeus, jonka mukaan hyödyllisyysmallisuoja ei olisi kattanut Suomessa tapahtuvaa valmistusta, jos tuote olisi ollut tarkoitettu myytäväksi vain ulkomailla. STY ja useat muut lausunnonantajat toivat lausuntokierroksella esiin, että säännöksen soveltaminen käytännössä olisi ollut hyvin vaikeaa ja olisi edellyttänyt merkittävää jatkovalmistelua. STY pitää perusteltuna, että näin hankalaksi osoittautunutta säännöstä ei ole lähdetty säätämään tällä aikataululla.

Suomen teollisoikeudellinen yhdistys r.y.
c/o Bird & Bird Asianajotoimisto Oy
Mannerheimintie 8, 00100 Helsinki
www.sty.net

2. Hallituksen esitys ei ratkaise lausuntopalautteessa esille tuotuja laajempia ongelmakohtia

STY:n käsityksen mukaan hallituksen esityksessä on aikataulusyistä keskitytty ensisijaisesti patenttilain kokonaisuudistuksesta johtuviin teknisiin muutoksiin sekä keksinnöllisyysvaatimuksen yhtenäistämiseen. STY pitää tätä ymmärrettävänä ratkaisuna tässä vaiheessa vaalikautta.

STY:n näkemyksen mukaan nyt ehdotetulla hyödyllisyysmallilain osittaisuudistuksella ei kuitenkaan päästä Suomen IPR-strategiassa esitettyihin tavoitteisiin.[1] Hyödyllisyysmallijärjestelmässä on edelleen laajempia ongelmia, joihin hallituksen esitys ei puutu ja joita pelkkä keksinnöllisyysvaatimuksen nosto ei ratkaise. STY ja useat muut lausunnonantajat ovat kiinnittäneet huomiota esimerkiksi hyödyllisyysmallin mitätöintimenettelyn uudistamistarpeisiin.

Tällä hetkellä, jos joku katsoo hyödyllisyysmallin rekisteröidyn lainvastaiseksi, sen mitätöintiä pitää vaatia erillisessä hallintomenettelyssä Patentti- ja rekisterihallituksessa, eikä sitä voi käsitellä samalla kertaa mahdollisen loukkausoikeudenkäynnin yhteydessä markkinaoikeudessa, toisin kuin patenttiasioissa. Tämä voi johtaa vuosia kestäviin, useampaan eri prosessiin pirstoutuneisiin oikeudenkäynteihin. Lisäksi mitätöintiä vaativan osapuolen on itse hankittava ja esitettävä kaikki näyttö hyödyllisyysmallin pätemättömyydestä, mikä voi tehdä mitätöinnistä raskasta ja kallista, vaikka hyödyllisyysmalli olisi rekisteröity lainvastaisesti. STY on tuonut näitä ongelmia ja niihin liittyviä ratkaisuehdotuksia tarkemmin esille aiemmissa lausunnoissaan, jotka ovat tämän lausunnon liitteinä.

Hallituksen esityksessä on pidetty muutosta perusteltuna, mutta sen toteuttamiseen ei ole ollut tässä yhteydessä mahdollisuutta:

> "*Esityksen jatkovalmistelussa on arvioitu mahdollisuutta uudistaa hyödyllisyysmallin mitätöintimenettelyä erityisesti siten, että hyödyllisyysmallin rekisteröinnin mitättömäksi julistamista voisi vaatia riita-asiana markkinaoikeudessa loukkauskanteen käsittelyn yhteydessä. Muutos olisi sinänsä perusteltu, mutta tuomioistuinmenettelyn muuttaminen tältä osin olisi laajempi kysymys, joka vaikuttaisi myös muutoksenhakuun ylimpiin tuomioistuimiin. Ehdotettua uudistusta ei näin ollen voida toteuttaa tässä yhteydessä.*" (s. 17–18).

Hyödyllisyysmallilain uudistaminen vaikuttaa siten aikataulusyistä jääneen osittaisuudistukseen. Alun perin vuonna 1991 säädetty hyödyllisyysmallilaki kaipaisi

[1] IPR-strategian tavoitteisiin kuuluu mm. vanhentuneen IPR-lainsäädännön uudistaminen. Lisäksi konkreettisissa toimenpiteissä on todettu: "*Patenttilain ja -asetuksen uudistamisen yhteydessä toteutetaan patentti- ja rekisterihallitusta koskevan lain tarpeelliset muutokset sekä arvioidaan tarvetta tehdä muutoksia myös muihin keksintöjen suojaamista koskeviin lakeihin, kuten hyödyllisyysmallilakiin, korkeakoulukeksintölakiin ja maanpuolustukselle merkityksellisistä keksinnöistä annettuun lakiin.*"

laajempaa uudistusta, joka edistäisi Suomen innovaatiotoimintaa sekä Suomen IPR-strategian toteuttamista.

STY pitää siten perusteltuna, että hyödyllisyysmallilain laajempaa uudistusta jatkettaisiin seuraavalla vaalikaudella huomioiden, että Suomen IPR-strategian tavoitteet ulottuvat vuoteen 2030 asti. STY ehdottaa, että valiokunta lisäisi mietintöönsä tätä koskevan lausumaehdotuksen.[2] STY ehdottaa esimerkiksi seuraavaa lisäystä mietintöön:

> "***Valiokunnan lausumaehdotus***
>
> *1. Eduskunta edellyttää, että työ- ja elinkeinoministeriö seuraa ja arvioi ehdotetun sääntelyn toimivuutta hyödyllisyysmallien käyttäjien ja muiden yritysten näkökulmasta sekä erityisesti hyödyllisyysmallin mitätöintimenettelyn uudistamista ja sen perusteella valmistelee tarvittavat säädösmuutosesitykset.*"

Helsingissä 15.9.2026

Kunnioittavasti
Suomen teollisoikeudellinen yhdistys ry

Henri Kaikkonen
puheenjohtaja

Suomen teollisoikeudellinen yhdistys r.y. (ruotsiksi Finska föreningen för industriellt rättsskydd r.f.) on 1931 perustettu patentti-, hyödyllisyysmalli-, tavaramerkki-, mallioikeus- ja markkinointijuridiikka-alan ammattilaisten yhdistys. Yhdistyksessä on yli 500 henkilö- ja yhteisöjäsentä. Yhdistyksen tarkoituksena on muun muassa edistää immateriaalioikeuksiin liittyvien hyvien käytäntöjen ja lainsäädännön kehitystä.

Liitteet

STY:n lausunto 19.9.2024 koskien arviomuistiota hyödyllisyysmallilaista

STY:n lausunto 19.5.2026 koskien luonnosta hallituksen esitykseksi hyödyllisyysmallioikeudesta annetun lain muuttamisesta

[2] Ks. vastaavasti esim. tekijänoikeuslakia koskenut SiVM 22/2022 vp.